

بررسی سیر تحول طلاکاری
قرآن‌های موزه آستان قدس رضوی
از ابتدا تا دوره قاجار

قرآن شماره ۱۴۱ (مؤسسه
آفرینشهای هنری آستان قدس
رضوی) الف، ۱۳۹۱: ۱۷۳.

بررسی سیر تحول طلاکاری قرآن‌های موزه آستان قدس رضوی از ابتدا تا دوره قاجار

ثریاغفارپوری**

تاریخ دریافت مقاله: ۹۴/۱۲/۲۲

تاریخ پذیرش مقاله: ۹۵/۸/۱۵

چکیده

قرآن کریم پراهمیت‌ترین متن اسلامی است که همواره از ابتدای دوره اسلامی تاکنون اقوام مختلف جهان اسلام از جمله ایرانیان را بر آن داشته که بالاترین هنر خود را در آراستن آن به کار گیرند. هنرمندان ایرانی پس از اسلام هر ورق قرآن را با استفاده از طلا تبدیل به اثری نفیس در نهایت زیبایی کرده‌اند. هدف از انجام این پژوهش مشخص نمودن روند تزئین قرآن‌ها با طلا بوده و این پرسش مطرح است که در طی قرون اسلامی میزان به کارگیری طلا برای آراستن قرآن‌ها تا چه اندازه تغییر کرده است. در گنجینه قرآن‌های موزه آستان قدس رضوی سیر تحول طلاکاری قرآن‌ها از دوران اولیه اسلامی تا دوره قاجار به طور آشکاری مشهود است. با استفاده از این منبع پرشکوه، سیر تغییرات تزئین با طلا مورد مطالعه قرار می‌گیرد. در آغاز، فقط بخش‌های کوچکی در قرآن‌ها تذهیب می‌شد، ولی در دوره‌های بعد این تزئین گسترش پیدا کرده و پیدایش تدریجی آرایه‌ها دیده می‌شود که در ابتدا تک رنگ بوده و در طی قرون الوان دیگری به آنها افزوده شده به طوری که اوج تذهیب و طلاکاری قرآن را در دوره صفوی شاهدیم و از آن پس به دلیل رواج چاپ سنگی در دوره قاجار تزئین قرآن‌ها کاهش می‌یابد. با مطالعه این سیر تحول در می‌یابیم که طلاکاری قرآن‌ها نسبت به دوران اولیه اسلامی سیر صعودی و پیشرونده داشته است. این دریافت، افق جدیدتری را نسبت به زیبایی‌شناسی هنر اسلامی پیش رو قرار داده و تأثیر دوره‌های تاریخی مختلف بر آن را تبیین می‌کند. رویکرد این پژوهش تاریخی بوده و به شیوه توصیفی - تحلیلی و با استفاده از منابع کتابخانه‌ای و مطالعات میدانی صورت گرفته است.

واژگان کلیدی

قرآن کریم، تذهیب، طلاکاری، دوران اسلامی، آستان قدس رضوی.